

COLUMN

Marja Prujs lost het (niet) op

JOZEFIAN VAN BEEK

Een vriend zei me ooit hoe vervelend hij het vindt dat mensen die in de media werken denken dat iedereen geïnteresseerd is in hun job. Ik prijs me gelukkig dat Marja Prujs – schrijver, essayist, columnist en redacteur van *De Groene Amsterdammer* – blijkbaar niet zo'n vriend heeft, en dus schaamteloos schrijft over schrijven.

Zo noteert ze in *Oplossingen. Het leven, mijn handreiking* (Nijgh & Van Ditmar) bijvoorbeeld hoe ze verlamd kan raken door een deadline en dan maar gaat shoppen ter afleiding. In dat nieuwe boek bundelt Prujs de columns die ze schreef voor *De Groene Amsterdammer*, en deelde ze die voor deze publicatie in vijf categorieën op: liegen, werken aan jezelf, verliezen, liefde en ouder worden.

Haar teksten zijn zeer geconstrueerd en wekken tegelijk de indruk dat ze uit de losse pols komen, alsof ze het allemaal gewoon bij een koffie tegen jou aan het vertellen is

'De column, maar ook het essay, voelen voor mij op maat gesneden', zegt Marja Prujs in een interview met *Trouw*. 'Op papier durf ik bijna alles, omdat ik heel precies kan zijn en elk woord kan wegen en ik de vorm bepaal.' Dat voel je aan haar teksten. In al haar gesprng van hak op tak bewaart Prujs nog net voldoende coherentie. In haar eigen woorden: 'Soms denk ik: als ik gewoon maar geen wettigels inlas, dan hoort alles bij elkaar.' Dat is net zo bijzonder: haar teksten zijn zeer geconstrueerd en wekken tegelijk de indruk dat ze uit de losse pols komen. Soms noteert ze metacommentaren die je uit de tekst trekken en je tegelijk dichter aanhalen, alsof ze het allemaal gewoon bij een koffie tegen jou aan het vertellen is.

Iemand zei me dat ik talent heb voor bewondering. Dat klopt, en ik geef het toe: ik bewonder Marja Prujs! Wat hou ik van haar, van haar intelligentie, van al haar angsten en neurosen, en haar al te menselijk dagelijks leven. Maar: bewondering impliceert afstand. Bij Marja – in mijn gedachten mag ik Marja zeggen – voel ik me net dichtbij.

Ondanks de titel van haar boek biedt ze geen echte oplossingen. Uit alles wat ze schrijft, blijkt dat zij – ouder en wijzer dan ik – het ook nog steeds niet weet. Haar regenjas 'is niet waterdicht, en is ook niet helemaal mijn maat. Aan mijn sleutelbos hangen sleutels van allang gestolen fietsen, en allang verlaten huizen'. Het zijn geen levenslessen, maar het is des te mooier en troostender.

DE KWESTIE

UITGEVER KOPPERNIK
CHRIS DE JONG

'Wij blijven voluit kiezen voor hoogwaardige literatuur'

Arnout Schuijff, een Nederlandse zakenman die miljardair werd met betaaltechnologie, investeert in de kleine en jonge onafhankelijke Nederlandse uitgeverij Koppernik. 'Ik geloof in de kleinschaligheid en in de kwaliteit van uitgeverij Koppernik als culturele onderneming', liet hij optekenen. 'Het doel van uitgeverij Koppernik is zich een vaste positie te verwerven aan de top van het literaire landschap in Nederland en Vlaanderen', klinkt het persbericht.

Koppernik is een merkwaardig succesverhaal *since* 2013. In haar vijfjarig bestaan zette de uitgeverij van Chris de Jong en Bart Kraamer het werk van Wessel te Gussinklo weer op de kaart en dong ze met Donald Nidekker mee naar de Fintro Literatuurprijs. Onder de vertalingen vallen de boeken van Fleur Jaeggy, Cynan Jones, José Eduardo Agualusa en Daisy Johnson op – buitenbeentjes die goed onthaald worden door recensenten. Ook klassiekers als Rilke, Benn, Pessoa, Nabokov en Bassani vind je in het fonds. De covers zijn een handelsmerk geworden; ze hebben een herkenbare verfijnd sobere afwerking.

Hadden jullie geld nodig?

Chris de Jong: 'Neen, we waren niet meteen op zoek naar extra geld. We kennen Arnout Schuijff al langer. Hij vindt dat we de dingen met aandacht en passie doen en daarom heeft hij nu aandelen van onze bv gekocht. Bijzonder dat zo in deze tijd nog gebeurt. Zijn bijdrage is een investering in ons werk, maar hij stelde als strikte voorwaarde dat we op dezelfde manier voortdoen. Wij huren geen duur kantoor, wij werven geen extra personeel aan. We pakken alles met zijn tweeën aan. Zo bezoeken we zelf de boekhandel; dat is een van de belangrijkste schakels in ons vak.'

'Het is ook niet de bedoeling dat we meer boeken of boeken die niet bij ons passen, gaan uitgeven, wel dat we ze beter onder de aandacht brengen en zo meer verkopen. We krijgen meer aanslag: als een boek als dat van Fleur Jaeggy plots goede recensies haalt, willen we daar beter op kunnen inspelen. We willen ook in het buitenland intensiever gaan zoeken naar boeken die bij ons passen.'

'Arnout Schuijff hoopt natuurlijk wel dat hij voor zijn investering iets terugrijgt. We gaan er voor om dat dit jaar al te bereiken.'

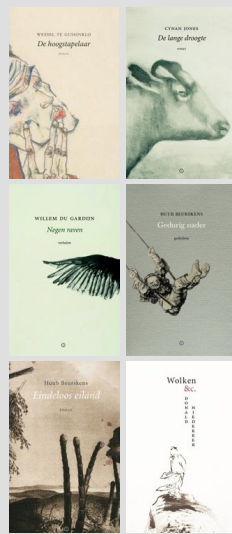
'Maar wij blijven voluit kiezen voor hoogwaardige literatuur. Een goed voorbeeld van onze aanpak is binnenkort de publicatie van vier dichtbundels van T.S. Eliot vertaald door Paul Claes.'

Jullie hebben Wessel te Gussinklo weer op de kaart gezet. Jullie gaven hem nog maar pas uit of hij werd genomineerd voor de Akoprijs.

'Wessel te Gussinklo wou een essay uitbrengen. Maar welke uitgever wil dat nog publiceren? Wij hebben het gedaan, en toen bleek hij nog romans op stapel te hebben.'

Het is dus niet de bedoeling om van Koppernik een tweede Bezige Bij te maken?

'Helemaal niet. (lacht) Als we iets willen worden, dan een tweede Van Oorschot.' (Peter Jacobs)

BOEK V/D WEEK SCHOKKEND KINDERMISBRUIK

© Getty Images/EyeEm

Verbluffende veerkracht

Roman - Met *Vallen is als vliegen* schreef Manon Uphoff een echt gebeurd Blauwbaard-verhaal. Maar laat u niet afschrikken: na het lijden komt de catharsis. MARIA VLAAR

Slachtoffers zijn moeizame romanhelden. Ze zijn niet sexy, we willen ons niet graag met ze identificeren. Hen overkomt namelijk dat waarvan we hopen dat het ons nooit zal gebeuren. In sprookjes wemelt het van de slachtoffers voor wie de beloning voor het lijden ligt te wachten op de laatste bladzijde – denk Assepoester. Bij gewone mensenkinderen is dat anders. 'Lezer, ik wilde dit verhaal niet vertellen', is dan ook de eerste zin van *Vallen is als vliegen*, de vierde roman van Manon Uphoff. 'Lang heb ik me vastgehouden aan het idee van mijn miraculeuze ontsnapping (...)' hopen kalm en met controle in een wereld van fictie te kunnen bestaan.'

Vallen is als vliegen slaat in als een scherfbom; de onthisterende gebeurtenissen in Hutze Holbein, zoals Uphoff het ouderlijk huis noemt, dringen bij de lezer scherp voor scherp binnen. Maar ik zeg meteen dat je na het lezen niet verwoest achterblijft, omdat er heling is, bij de slachtoffers die-geen-slachtoffer-willen-zijn, en daardoor bij de lezer. Laat u dus niet afschrikken, lees deze roman, en begrijp hoe het katholieke bolwerk 'gezin' vanbinnenruit is uitgehold door hypocriete seminaristen die hun perverse hebben weten onder te brengen in geheime kamers. Deze roman gaat over incest: een vader die zijn vier dochters seksueel misbruikt vanaf hun kleuterleertijd.

Boze vrouwen

De wereld verdraagt de woede van vrouwen slecht, beweert Uphoff. Boze vrouwen zijn lelijk, hysterisch, worden heksen genoemd. Juist dat wordt Uphoffs uitgangspunt voor dit echt gebeurd Blauwbaard-verhaal. Het begint zoals een sprookje betaat in het bos, waar de dan 55-jarige schrijver zich met haar man Oleg terugtrekt, 'de lange winter van ons ongenoegen'. Ze bevinden zich in een relatiecrisis en bij de schrijver slaat de paniek toe: haar oudste halfzus 'Henne Vuur' eenzaam en zichzelf uithongerend sterft. De schrijver beseft dat haar zus 'mijn levende, ademende nachtmerrie' was, een 'nasty woman'. Laag voor laag, met anekdotes en sfeerteekeningen, bouwt Uphoff vervolgens het spiegelpaleis op van haar jeugd en familielevens. Een huis vol kinderen – naast MM ofwel 'Ondergetekende' zijn dat haar veel oudere halfzussen en hun kleine kinderen, haar drie broers en haar zusje Libby. De moeder, gehuld in een 'paleis van nicotine', zetelt als een rokende ijskoningin in de donkere woning vol kleine aan elkaar geschakelde kamers in de Utrechtse wijk Lombok. 'In ons huis woedde een oude klassenstrijd', schrijft Uphoff. Vader is van Baudelaire, muziek en kunst, heeft het gymnasium doorlopen en het grootseminarie; moeder en haar twee oudste dochters komen uit een arbeidersmilieu.

★★★★★
Manon Uphoff
Vallen is als vliegen.
Querido, 192 blz.,
18,99 € (e-boek
11,99 €)

MM is een kerstkind, en groeit snel uit tot de favoriet van haar vader, Henri Elias Hendrikus Holbein ofwel HEHH, 'de briljante architect van onze angst en opwindend, en grootmeester en regisseur van onze momenten van extreme verrukking en vrees'. Overdag heeft hij een baan, thuis is hij de kunstenaar en MM's moeder zijn muze en model. Hij heeft zijn eerste vrouw voor haar verlaten en zijn vijf (in dit boek onzichtbare) kinderen uit zijn eerste huwelijk meegenomen. Op zijn 'tovenaarspodium' spelen alle kinderen een rol: hij is de opvoeder, hij kleedt de kinderen aan en doet ze in bad, voedt ze, brengt ze naar school, houdt de menstruatiecyclus van zijn dochters bij op ruitjespapier en leest hun geheime dagboek. Ze zijn van hem, hij heeft ze het leven gegeven en kan het weer ontnemen. MM wordt als enige kind uitgenodigd in zijn wereld van kennis en kunst.

Zakdoek

Uphoff schrijft nergens rechttoe rechtaan; *Vallen is als vliegen* is geen non-fictie, maar een roman vol klanken, geuren en details. Prachtig en geraffineerd omcirkelt ze daarmee op haar beurt 'de Minotaurs' HEHH in bezwerende en evocatieve sprookjestaal, om soms hard en onomwonden uit te halen. Als ze de zakdoek beschrijft waarin HEHH zijn zaad stort nadat hij een kindermoord gevlucht heeft, bijvoorbeeld. Of als ze zich herinnert hoe haar moeder de kinderbedjes verschoont en 'de po met wobbelskeutels en vlokkeke zaadstrengen (de kuit van Henri) leegt'. Of als ze de geschiedenis vertelt van haar andere halfzus, die vlucht als haar man op zijn beurt haar kinderen

misbruikt; deze man vermoordt later een meisje. De levenslange tragiek van misbruikt worden is dat je denkt dat dit intimitet is, dat het niet anders kan. Zo wordt kindermisbruik doorgegeven aan de volgende generatie.

Vallen is als vliegen schuwt niets. De roman is een grootse literaire krachtmeting, die naast het pijnlijke opgraven van het verleden en de onmogelijkheid om verhaal te halen bij de inmiddels overleden ouders getuigt van een verbluffende veerkracht. Er is postume wraak op de man die een 'vlamhete zonnekoningin' maakte van zijn dochter, dat liever de pijn van penetratie verdroeg om de liefde van haar 'god de vader' niet te verspeelen. Er is verzoening tussen de zussen, in een grandioze ontleding van hun woede. En er is het nest met Oleg waarin MM zich uiteindelijk veilig weet: 'Tokkel over de gladde kiezels van zijn ruggen-graat... zo'n vrede ligt er naast je.'

Laag voor laag, met anekdotes en sfeerteekeningen, bouwt Uphoff het spiegelpaleis op van haar jeugd en familielevens

/ DIXIT /

'Ik heb nooit een prijs gewonnen. Ik heb nog voorschotten in te lossen, zelfs voor bestsellers. Mijn publiek is... niche. Maar ik heb de boeken geschreven die ik wou schrijven, en ik ben er blij mee'

Brat pack-vedette **BRET EASTON ELLIS** (55) is niet rijk geworden van boeken als 'American psycho', maar maalt er niet om. ('The Guardian')

'Al bij de eerste betogingen voelde ik een golf van sympathie, die werd vernieuwd door het aangename contrast tussen hun wat onhandige overtuiging en de nauwkeurig verholde vijandigheid van journalisten en hun gasten'

Académieienne **DANIELLE SALLENAVE** (78) heeft begrip voor de gletsjers jaunes. ('Le Nouvel Observateur')